

**THE ROLES OF ENVIRONMENTAL RISKS AND
RESILIENCE FACTORS ON ALCOHOL USE AMONG
THAI ADOLESCENTS IN SCHOOL SETTINGS**

NIDTAYA TAKVIRIYANUN

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(NURSING)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY
2006**

**ISBN 974-04-7924-3
COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY**

บทบาทของปัจจัยเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยป้องกันด้านบุคคลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นไทยในสถานศึกษาระดับมัธยม (THE ROLES OF ENVIRONMENTAL RISKS AND RESILIENCE FACTORS ON ALCOHOL USE AMONG THAI ADOLESCENTS IN SCHOOL SETTINGS)

นิศยา ตากวิริยะนันท์ 4536766 NRNS/D

ปร.ค. (การพยาบาล)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: รุจา ภูไพบูลย์, D.N.S., ANTONIA VILLARRUEL, Ph.D., ธวัชชัย วรพงศธร, Ph.D., ฐิณภา ผาณิตรัตน์, Ph.D.

บทคัดย่อ

แม้ว่าความรู้เกี่ยวกับบทบาทของปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกันต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นจะก้าวหน้ามากขึ้น ปัจจุบันยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องอิทธิพลสะสมของปัจจัยเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียนและชุมชน และกลไกการป้องกันของปัจจัยด้านบุคคล ต่อพฤติกรรมเสี่ยงนี้ในกลุ่มวัยรุ่นไทย เมื่อปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกันต่างๆเหล่านี้อยู่รวมกัน

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่ออธิบายอิทธิพลของปัจจัยเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยป้องกันด้านบุคคลต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นไทย ร่วมกับศึกษากลไกการป้องกันพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของปัจจัยด้านบุคคล โดยใช้กรอบแนวคิด the Resilience Model ของเฟรเซอร์และคณะร่วมกับของคัมพ์เฟอร์ (Fraser et al.; Kumpfer) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น ม.4 - ม.6 จำนวน 638 คน ในโรงเรียนมัธยมสี่แห่งในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบสอบถาม ผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์ถดถอยพบว่า ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัวและเพื่อน ตลอดจนปัจจัยป้องกันด้านบุคคลมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นไทย กล่าวคือวัยรุ่นที่มีปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น ($\beta = .26, .39, p < .001$ ตามลำดับ) แต่ถ้าหากวัยรุ่นมีปัจจัยป้องกันด้านบุคคลเพิ่มขึ้น แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมดังกล่าวจะลดลง ($\beta = -.20, p < .001$) นอกจากนี้อิทธิพลโดยตรงแล้ว ปัจจัยป้องกันด้านบุคคลยังทำงานร่วมกับปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว ในการป้องกันพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นไทย ($\beta = -.11, p < .01$) ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าทั้งปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัวและเพื่อน กับปัจจัยป้องกันด้านบุคคลเป็นตัวกลางส่งผ่านอิทธิพลที่เพิมต่อพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ กล่าวคือ วัยรุ่นชายมีแนวโน้มที่จะมีปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัวและเพื่อนสูงกว่า ขณะที่ปัจจัยป้องกันด้านบุคคลต่ำกว่าวัยรุ่นหญิง ซึ่งทั้งปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยป้องกันดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการดื่มแอลกอฮอล์ สำหรับอิทธิพลของปัจจัยเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ และอิทธิพลอื่นๆของปัจจัยป้องกันด้านบุคคลไม่พบว่ามันยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษานี้เสนอแนะว่าการจัดโปรแกรมป้องกันวัยรุ่นจากการดื่มแอลกอฮอล์ จำเป็นต้องลดปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัวและเพื่อน ร่วมกับเพิ่มปัจจัยป้องกันด้านบุคคล เน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นชาย และกำหนดกลุ่มผู้รับบริการในกรอบที่กว้างขึ้นให้ครอบคลุมทั้งกลุ่มวัยรุ่น ครอบครัว และเพื่อนสนิทของวัยรุ่น

THE ROLES OF ENVIRONMENTAL RISKS AND RESILIENCE FACTORS ON ALCOHOL USE AMONG THAI ADOLESCENTS IN SCHOOL SETTINGS

NIDTAYA TAKVIRIYANUN 4536766 NRNS/D
Ph.D. (NURSING)

THESIS ADVISORS: RUTJA PHUPHAIBUL, D.N.S., ANTONIA VILLARRUEL, Ph.D., THAVATCHAI VORAPONGSATHORN, Ph.D., RUNGNAPA PANITRAT, Ph.D.

ABSTRACT

Although progress has been made in elucidating the roles of risk and protective factors for adolescent alcohol use, little is known about the cumulative effect of aggregated environmental risks—risk factors related to families, peers, schools, and communities—and the mechanisms by which aggregated resilience factors—individual protective factors—mitigate the effects of environmental risks on this risky behavior.

The purposes of this cross-sectional study were to examine the effects of environmental risks and resilience factors in explaining alcohol use among Thai adolescents and to examine protective mechanisms of resilience factors using the Resilience Model of Fraser et al. and Kumpfer. A sample of 638 tenth - twelfth graders in four high schools in Bangkok participated in this study. Data were collected from written questionnaires. Findings from hierarchical multiple regression indicated that both risks at family and peer levels and resilience factors had direct influences on alcohol use among Thai adolescents. Such risks directly increased the likelihood of alcohol use ($\beta = .26, .39, p < .001$, respectively) and resilience factors directly decreased it ($\beta = -.20, p < .001$). Besides direct influence, resilience factors acted in combination with family-risk in preventing adolescent alcohol use ($\beta = -.11, p < .01$). Additionally, both risks at family and peer levels and resilience factors mediated the effect of gender on adolescent alcohol use. Males, therefore, were more likely to have greater levels of family and peer risks and lower levels of resilience factors than females, in turn increasing the likelihood of alcohol use. The effects of other environmental risks and other moderating effects of resilience factors were not statistically found. Based on these findings, adolescent alcohol prevention programs need to address both the reduction of risks at family and peer levels and the promotion of resilience factors. They should also target male adolescents more and involve a broad spectrum of people including adolescents, their families, and their best friends.

KEY WORDS: ENVIRONMENTAL RISKS/ RESILIENCE FACTORS/
ADOLESCENT/ ALCOHOL USE/ MEDIATING AND
MODERATING EFFECTS

193 p. ISBN 974-04-7924-3